

Κορνήλιος Καστοριάδης

[Απρίλιος / 2006]

Αποκαλύπτοντας τον Πόλεμο του Κόλπου (1991)

Του Κορνήλιου Καστοριάδη

[Το "La Guerre du Golfe mise à plat" του πολιτικού στοχαστή Κορνήλιου Καστοριάδη εκδόθηκε αρχικά στη *Libération* (στο Παρίσι), στις 5 Φεβρουαρίου του 1991 και μεταφράστηκε απευθείας στα ελληνικά από τον ίδιο μήνα και έτος από την «Καθημερινή» («Ο πόλεμος του Κόλπου χωρίς φτιασίδια»). Το κείμενο στην αγγλική του μετάφραση δόθηκε σε έναν αριθμό αμερικάνικων επιθεωρήσεων και εφημερίδων που απέρριψαν τη δημοσίευσή του. Το «Terminal 119 – για την κοινωνική και ατομική αυτονομία» (www.terminal119.gr) το άντλησε και το μεταφράζει τον Απρίλη του 2006, υπό τον τίτλο *The Gulf War Laid Bare*, από την έκδοση του βιβλίου *The Rising Tide of Insignificance* που παρέχει η ηλεκτρονική σελίδα της αμερικάνικης συλλογικότητας Not Bored! (www.notbored.org). Ως γνωστόν, η μετάφραση από τα γαλλικά στα αγγλικά έγινε από ανώνυμο μεταφραστή.]

Όσο δεν είμαστε ειλικρινείς σε σχέση με τη φύση της σύγκρουσης, τα αληθινά κίνητρα και των δύο πλευρών καθώς και τις πιο πιθανές επιδράσεις των προβλεπόμενων αποτελεσμάτων, πρέπει να απορρίψουμε το ερώτημα του αν ήταν απαραίτητο ή όχι να γίνει ο πόλεμος. Ο Σαντάμ Χουσεΐν δε θα μπορούσε να νοιάζεται λιγότερο για τους Παλαιστίνιους. Και το ίδιο συμβαίνει και με το Κοράνι. Το ζήτημα (των Παλαιστινίων) του ήρθε στο μυαλό όταν, αντιμέτωπος με τις βίαιες αντιδράσεις λόγω της προσάρτησης του Κουβέϊτ, έπρεπε πια να βρει κάποιους συμμάχους στα βιαστικά. Η κατάκτηση του Κουβέϊτ, από την άλλη, είναι αυστηρά συνδεδεμένη με εδαφικούς, οικονομικούς σκοπούς καθώς και ζητήματα σχέσεων εξουσίας. Αν τα σύνορα του Κουβέϊτ είναι τεχνητά, το ίδιο συμβαίνει και με το Ιράκ και με όλα τα υπόλοιπα κράτη στην περιοχή (και πολλά άλλα). Το 1980, ο Σαντάμ δεν επιτέθηκε στο Ιράν για να απελευθερώσει τους Παλαιστίνιους αλλά, μάλλον, για να αυξήσει τα εδάφη του και τις (πλουτοπαραγωγικές) πηγές του και, βέβαια, για να πείσει τους Δυτικούς και τους Σοβιετικούς να τον εξοπλίσουν σαν αστακό. Δεν εκπροσωπεί τους φτωχούς έναντι των πλουσίων, ή το Νότο έναντι του Βορρά. Καταδυναστεύει μια πλούσια, από φυσική άποψη, χώρα την οποία έχει καταστρέψει για να εξοπλίζει τον εαυτό του και να διατηρήσει το δικό του καθεστώς τρόμου. Κόβει τους αντιπάλους του κομματάκια και έχει ήδη πνίξει με χημικά αέρια την Κουρδική μειονότητα. Μόνο οι «προοδευτικοί» είναι έτοιμοι να τα ξεχάσουν όλα αυτά, την ώρα που ο Σαντάμ πλαισιώνει με ευχαρίστηση το μπλοκ των εκτελεστών (Στάλιν, Μάο, Κάστρο, Πολ Ποτ) τους οποίους πάντοτε πρόθυμα υπερασπίζονταν. Οι Δυτικοί μιλάνε για «νόμο». Να μια αστεία ιδέα, να υπερασπίζεσαι το νόμο και τα ανθρώπινα δικαιώματα υπερασπιζόμενος τον Hafez El-Assad και τον βασιλιά Fahd. Μιλάνε επίσης για «διεθνή νόμο». Αυτός ο αναμφισβήτητος ελαστικός νόμος ήταν και παραμένει σε χειμέρια νάρκη όποτε πρόκειται για τη Δυτική Όχθη, το Λίβανο, την Κύπρο, τη Γρενάδα, τον Παναμά. Κανείς δεν είναι εναντίον του αυτό-καθορισμού για τους Κουβειτιανούς. Επίσης, θα έπρεπε να ζητήσουμε τον αυτό-καθορισμό των Παλαιστινίων, των Κούρδων (που σφάχτηκαν με πλήρη συνεργασία του Σαντάμ, των Ιρανών και των συμμάχων μας, των Τούρκων), του λαού του Τιμόρ και διάφορων άλλων ανάμεσα σε λαούς της Βαλτικής, της Αρμενίας, της Γεωργίας και πάει λέγοντας.

Οι Δυτικοί λένε, επίσης, ότι δε μπορούσαν να αφήσουν την εξουσία του Σαντάμ να μεγαλώσει υπέρμετρα, με το ρίσκο να αποκτήσει άμεση ή έμμεση κυριαρχία (μέσω του ελέγχου των τιμών) πάνω σε ένα μεγάλο ποσοστό των παγκοσμίων πετρελαϊκών πηγών, και με τον κίνδυνο να κυριαρχήσει στη Μέση Ανατολή και να επιτεθεί στη Σαουδική Αραβία και/ ή το Ισραήλ. Ας υποθέσουμε ότι το Ιράκ θα συντριβόταν. Ωστόσο,

μια άλλη, ακόμη πιο τρομερή τοπική υπερδύναμη, το Ιράν, θα εγκαθιδρυόταν. Και η Συρία, με τα σχέδιά της για τον Λίβανο και τους στόχους της να «ξεκαθαρίσει» με το Ισραήλ, θα γινόταν ακόμη πιο απειλητική. Σε αντίθεση με όσα λέγονται, οι αληθινοί πολεμικοί στόχοι των ΗΠΑ λίγο έχουν να κάνουν με το πετρέλαιο: με πάνω από 25 δολάρια το βαρέλι, άλλες πηγές ενέργειας μοιάζουν να αποτελούν το μέσο όρο. Οι στόχοι των ΗΠΑ έχουν να κάνουν, βασικά, με την αρκετά μυωπική βούληση των ΗΠΑ να επιβάλλουν την «τάξη» τους. Αυτή η νέα τάξη περνάει μέσα από τη συντριβή του Ιράκ. Να υποθέσουμε (ξανά) ότι το Ιράκ συντρίβεται. Το αποτέλεσμα στην περιοχή, και σε όλες τις μουσουλμανικές χώρες (εξαιρούμενης της Τουρκίας, προς το παρόν), θα είναι ένα ακόμα μεγαλύτερο χάος. Η ιδέα ότι ένα «Διεθνές Συνέδριο» θα μπορούσε να ξεκαθαρίσει τα πράγματα, είναι βέβαια παραμύθι για μικρά παιδιά. Το μίσος και η αγανάκτηση όχι μόνο από πλευράς των αραβικών, αλλά ακόμη και των μουσουλμανικών, πληθυσμών (βλέπε, ήδη, το Πακιστάν) έχουν πλέον φτάσει σε σημείο παροξυσμού. Ότι κι αν συμβεί, ο Σαντάμ θα μεταμορφωθεί —και έχει ήδη γίνει αυτό— σε έναν ήρωα. Τέτοια είναι η συγγένεια που ο θρησκευτικός φανατισμός μοιράζεται με τα παρανοϊκά συστήματα της σκέψης: όταν είσαι νικητής, ήταν ο Θεός που σας έκανε να θριαμβεύσετε/ όταν είσαι νικημένος, αυτός σας έδωσε τη δόξα του μάρτυρα. Τα αποτελέσματα θα ήταν ακριβώς τα ίδια και αν αφήναν τον Σαντάμ να καταβροχθίσει το Κουβέιτ. Οι Δυτικοί ήταν και παραμένουν εγκλωβισμένοι μέσα σε μια παγίδα την οποία, κυρίως, έφτιαξαν οι ίδιοι εξοπλίζοντας τον Σαντάμ, αφήνοντας το παλαιστινιακό ζήτημα να σαπίσει και πάει λέγοντας. Τώρα δημιουργούν μια κατάσταση της οποίας τα ανεξέλεγκτα αποτελέσματα θα συνειδητοποιούμε για δεκαετίες. Ο φανατισμός έχει νικήσει. Χαρακτηριστικά, οι λίγοι Άραβες διανοούμενοι οι οποίοι, φαινόταν, ότι είχαν αφομοιώσει τις αξίες της κριτικής και του στοχασμού, σήμερα, συμμετέχουν ενεργά στη μυθοποίηση της Αραβικής ιστορίας: οι Άραβες ήταν, για 13 αιώνες, αγνά λευκά περιστεράκια/ όλα τα δεινά που υπέφεραν, τους τα προξένησε η Δυτική αποικιοκρατία. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι για λογαριασμό της Wall Street σκλαβώθηκαν από τους ομόθρησκούς τους, τους Τούρκους. Και ότι ο Δυτικός Ιμπεριαλισμός θα εξηγούσε το πώς κάποιοι από αυτούς σκλάβωσαν τους Κούρδους, άλλοι τους Βερβερίνους, και οι Μαυριτανοί Άραβες τους Μαύρους Αφρικανούς στα εδάφη τους.

Οι Παλαιστίνιοι παραμένουν οι χαμένοι. Στο κρατικό επίπεδο, η Αραβική αλληλεγγύη είναι ένα παραμύθι. Όλες οι αραβικές κυβερνήσεις δε θα μπορούσαν να νοιάζονται λιγότερο για τους Παλαιστίνιους, αλλά έχουν και κάθε συμφέρον να μη λυθεί ποτέ το παλαιστινιακό ζήτημα. Με το τίμημα μερικών δολαρίων για κάποια από αυτά, κάποιος προφορικής πόζας για άλλα, αυτά τα σάπια καθεστώτα αναζητούν στη φτήνια έναν διαβολικό εξωτερικό εχθρό στον οποίο το πάθος και το μίσος των αντίστοιχων πληθυσμών τους μπορεί να στραφεί. Το Ισραήλ δε θέλει να δώσει πίσω τις περιοχές και δε θα το κάνει ποτέ εθελοντικά. Αν το ήθελε, θα το είχε ήδη κάνει. Το είδος του παζαρέματος που συνεχίζει γύρω από το αν η ΟΑΠ είναι αρκετά αντιπροσωπευτική ή όχι (για το ντόπιο πληθυσμό) θα έπρεπε καλύτερα να αφεθεί στις ανοιχτές «αγορές» της περιοχής. Οι, υπό διεθνή εποπτεία, εκλογές θα έδειχναν ποιος είναι περισσότερο αντιπροσωπευτικός ή όχι. Αυτό που η Ισραηλινή «Δεξιά» θέλει και αυτό που η «Αριστερά» δεν τολμά στα αλήθεια να αντιμετωπίσει, είναι η οριστική προσάρτηση της δεξιάς όχθης της Ιορδανίας, θέτοντας ένα λίθο για ένα ακόμη «Μεγαλύτερο Ισραήλ». Ότι αυτός ο τελευταίος σκοπός είναι καθαυτός ένα ντελίριο, δεν αλλάζει τίποτα. Αν και ήταν βυθισμένοι μέσα σε αυτό, μόνο τρεις δεκαετίες ή τρεις αιώνες πιο πριν, οι Δυτικοί είναι ανίκανοι να κατανοήσουν τι μπορεί να συνεπάγεται ένας θρησκευτικής έμπνευσης εθνικισμός (μεταξύ των Αράβων καθώς και των Ισραηλινών). Έπειτα υπάρχει η ψευδαίσθηση των τεχνο-στρατιωτικών λύσεων, του ηλεκτρονικού warfare και της νίκης Nescafé^[1]: είκοσι μέρες αφού ξεκίνησαν οι επιχειρήσεις, οι Ιρακινοί είναι ακόμη ικανοί να καταρρίπτουν κάποια από τα αεροπλάνα της συμμαχίας και μια ιρακινή φάλαγγα δειξόταν για δεκάδες ώρες σε περιοχή της Σαουδικής Αραβίας, χωρίς να γίνει καν αντιληπτό. Κάποιο απόγεμα, μερικοί Ιρακινοί συνταγματάρχες μπορεί να αδειάσουν τα ρεβόλβερ τους πάνω στον Σαντάμ ή το πεζικό στο Κουβέιτ μπορεί να καταρρεύσει. Το πιο πιθανό είναι οι Ιρακινοί να αντισταθούν για πολύ καιρό. Οι στρατηγοί βιάστηκαν να δηλώσουν ότι το Ιράκ δεν είναι Βιετνάμ και ότι, ελλείψει μιας ζούγκλας για να κρυφτούν,

οι Ιρακινοί, λόγω των βομβαρδισμών, (απλώς) θα σταυρώσουν τα χέρια. Για ακόμη μία φορά, αυτοί οι στρατηγοί έχουν διαπράξει την αγαπημένη τους γκάφα: ξεχνούν πως οι πόλεμοι έχουν να κάνουν με ανθρώπους. Η έρημος δεν είναι ζούγκλα. Ωστόσο, μέχρι να υπάρξουν αντιδράσεις για το αντίθετο, το Ιράκ και το Βιετνάμ έχουν σίγουρα ένα κοινό: μια μεγάλη μάζα ανθρώπων που είναι πρόθυμη να πεθάνει παρά να παραδοθεί. (Ότι «οι λόγοι» τους μπορεί να είναι τρελοί, δεν αλλάζει τίποτα.) Όταν θα έρθει η ώρα να εκδιωχθούν οι Ιρακινοί από τα καταφύγια τους σε μάχες από κοντά και όταν το νούμερο των ανθρώπων, από την πλευρά της συμμαχίας, απωλειών θα αρχίσει να φτάνει σε υψηλά επίπεδα, θα είναι κοινωνιολογικά ενδιαφέρον να μελετήσουμε την εξέλιξη της κοινής γνώμης στη Δύση καθώς και στο Maghreb.

Με την εξαίρεση λίγων περιπτώσεων, οι Δυτικοί διανοούμενοι δε συμπεριφέρθηκαν, μέχρι στιγμής, και πολύ καλύτερα από τους Μουσουλμάνους αδελφούς τους. Η μεγάλη πλειοψηφία παρέμεινε σιωπηλή. Ανάμεσα σε αυτούς που μίλησαν δημόσια, κάποιοι υποχωρούν στον εκβιασμό του «Αραβισμού», του «Ισλάμ», της «Δυτικής Ενοχής» ή ενδίδουν στο ηλίθιο μίσος τους για τις ΗΠΑ, οτιδήποτε κι αν κάνουν αυτές. Άλλες φορές, παραδίδονται στη ντροπιαστική τους σαγήνη για τους τυράννους και την κτηνώδη δύναμη. Άλλοι — των οποίων τα μυαλά καταλαμβάνονται από τον απόλυτο τρόμο που όντως εκφράζει ο Σαντάμ και εμπνέουν το καθεστώς και ο φανατισμός του — παραβλέπουν με προθυμία τα κίνητρα και τους πολεμικούς στόχους των Δυτικών, των ντροπιαστικών τους συμμαχιών, την υποκρισία της επίκλησης του «νόμου», τον τρόπο με τον οποίο ο πρόεδρος George Herbert Walker Bush έχει διατάξει «πρόσω ολοταχώς!» προς τον πόλεμο και τις απαράδεκτες πρακτικές της Ισραηλινής κυβέρνησης.

Αν, όπως έχει σωστά ειπωθεί, κάποιος θα έπρεπε να μετρήσει ανάμεσα στα βασικά θύματα αυτού του πολέμου τις μάλλον μικρές ελπίδες για δημοκρατία και εκκοσμίκευση που υπήρχαν στο μουσουλμανικό κόσμο, ο πόλεμος ρίχνει, επίσης, άπλετο φως στη λειτουργία των περί πολλού Δυτικών «δημοκρατιών». Όπως αναμενόταν, όλα «εκτελέστηκαν» από τα «εκτελεστικά στελέχη» (executives); ο ρόλος των πολιτών στον προσδιορισμό των μέσων και των σκοπών ήταν μηδενικός. Θα ειπωθεί ότι οι δημοσκοπήσεις αναφέρουν πλατιά υποστήριξη του κόσμου για την κυβερνητική πολιτική. Ας μιλήσουμε λίγο για αυτό. Λίγες μέρες πριν ξεσπάσουν οι εχθροπραξίες, μια δημοσκόπηση έδειξε ότι τα τρία τέταρτα (3/4) των Γάλλων σκέφτηκαν πως «Κανένας λόγος, δεν έχει σημασία πόσο δίκαιος μπορεί να είναι, δε δικαιολογεί τον πόλεμο». Αυτή είναι μια τερατώδης θέση: αν αυτή η ευγενική μορφή προτεινόταν πάντα, αυτοί οι ίδιοι Γάλλοι θα ήταν ακόμη δούλοι. Μικρή η σημασία. Η κυβέρνηση πολύ λίγο ανησύχησε γύρω από αυτό το αξιαγάπητο αποτέλεσμα της δημοσκόπησης. Και καλά έκανε. Μερικές μέρες αφού ξέσπασαν οι εχθροπραξίες, περισσότερο από τα δύο τρίτα (2/3) των ίδιων Γάλλων επιδοκίμασαν τον πόλεμο. Αυτή η αντιστροφή της κοινής γνώμης δεν μπορεί να αποδοθεί σε έναν επιπρόσθετο στοχασμό πάνω στο ζήτημα — στις αρχές του Γενάρη όλα τα δεδομένα ήδη ήταν εκεί — ή στο τεχνητό της δημοσκόπησης. Είναι λυπηρό να το πεις αλλά οι άνθρωποι έχουν ήδη επιλέξει τη νικήτρια πλευρά, ενθουσιασμένοι καθώς είναι από την εναέρια, ηλεκτρονική επίδειξη ισχύος της Αμερικής. Αυτό το είδος «πολιτών» είναι που κατασκευάζει σήμερα η «δημοκρατία». Η σύγκρουση ήδη προχωράει για τα καλά πέρα από την περίπτωση του Σαντάμ Χουσεΐν και του Ιράκ. Υπάρχει μέσα σε μια διαδικασία αυτό-μετασχηματισμού της σε μια αντιπαράθεση ανάμεσα, από τη μια μεριά, σε κοινωνίες που κρατήθηκαν στις δαγκάνες ενός ανυποχώρητου θρησκευτικού φαντασιακού, που πλέον επανα-δραστηριοποιείται και επαν-ενισχύεται, και, από την άλλη, στις Δυτικές κοινωνίες τις οποίες, με τον έναν τρόπο ή τον άλλον, έχουν ξεπεράσει αυτό το φαντασιακό αλλά έχουν αποδειχθεί ανίκανες να μεταδώσουν στο υπόλοιπο του κόσμου οτιδήποτε άλλο από τις τεχνικές του πολέμου και τη χειραγώγηση της κοινής γνώμης. Τα πολυβόλα και οι τηλεοράσεις μάλλον, παρά το *habeas corpus*, αποδείχθηκαν ότι είναι εξαγωγή. Σε αυτή την κατάσταση και οι δύο πλευρές βρίσκονται σε κρίση. Αυτό που έχει σημασία για μας στη Δύση είναι ότι η παρούσα κατάσταση των κοινωνιών μας τις καθιστά ανίκανες να ασκήσουν οποιαδήποτε άλλη πέρα από την υλική επιρροή. Μια κοινωνία αφιερωμένη στο πνεύμα του

καταναλωτή, που ξοδεύει χρήματα και κάνει ζάπινγκ στην τηλεόραση, δεν μπορεί να διαβρώσει την ανθρωπολογική πυγμή του Κορανίου ή, για να πάρουμε ένα άλλο παράδειγμα, του Ινδουισμού. Απαθείς πολίτες, θρονιασμένοι στους μικρούς τους ιδιωτικούς κόσμους, δεν προσφέρουν παραδείγματα προς μίμηση ή εξώθηση για στοχασμό σε ανθρώπους που, χαμένοι στο μοντέρνο κόσμο τους, πλέον πισωγυρίζουν στην εθνική και θρησκευτική τους ταυτότητα.

Τι πρέπει να γίνει λοιπόν; Θα έπρεπε κάποιοι/ες να εκλέξουν άλλους ανθρώπους, όπως πρότεινε κάποτε ο Μπρεχτ; Σίγουρα, όχι. Θα έπρεπε οι άνθρωποι να αλλάξουν. Ποιος θα τους αλλάξει λοιπόν; Οι άνθρωποι πρέπει να αλλάξουν τον εαυτό τους. Για αυτή την αλλαγή, ο καθένας μπορεί να συμβάλει, εντός και γύρω από αυτήν, κάθε φορά που είναι έτοιμη να εκφραστεί.

Μέχρι να έρθει μια τέτοια αλλαγή, δε θα υπάρχει τίποτα ποτέ παρά μόνο ψεύτικες απαντήσεις σε τερατώδη και ασθενή ερωτήματα.

Σχόλια: Το «Terminal 119 – για την κοινωνική και ατομική αυτονομία» μεταφράζει στις αρχές Απρίλη του 2006 το κείμενο του Κορνήλιου Καστοριάδη *The Gulf War Laid Bare* που δημοσιεύτηκε το Φεβρουάριο του 1991 στη *Liberation*. Έχουν περάσει ήδη 15 χρόνια από τη δημοσίευσή του – συνθήκη που απομακρύνει κάποιες από τις ιδέες του κειμένου από τη σημερινή πραγματικότητα. Ωστόσο, ο Καστοριάδης φαίνεται να διαισθανόταν, ως πολιτικός στοχαστής, και κάποιες από τις πολιτικές λογικές που κρίνονταν τότε στο επίφοβο πεδίο της λεγόμενης *Real Politik*. Το βαθύ πολιτικό νόημα του κειμένου του παραμένει επίκαιρο, μάλιστα σε εποχές που οι πόλεμοι συνεχίζονται με αμείωτη ένταση. Το κείμενο αυτό γράφτηκε την ίδια εποχή μαζί με μια ακόμη κλασική συνέντευξη του Καστοριάδη (από κοινού με τον Εντγκάρ Μορέν), με τον τίτλο «*Ανάμεσα στο Κενό της Δύσης και τον Μύθο των Αράβων*» (Μάρτης 1991) που υπάρχει στον τόμο «*Η Άνοδος της Ασημαντότητας*». Θα μπορούσαμε να θεωρήσουμε αυτά τα δύο κείμενα ως ένα σώμα, από την άποψη ότι και τα δύο αναφέρονται στο ίδιο θέμα και εστιάζουν σε κάποια κοινά ζητήματα. Αν απομονώσουμε αυστηρά αυτό το κείμενο που μεταφράζουμε εδώ από όλο το υπόλοιπο έργο του Καστοριάδη καθώς και τα κείμενα που έγραψε ή εκφώνησε ένα, δύο ή και δέκα μήνες μετά, καταλαβαίνουμε ότι το κείμενο πάσχει σε μερικά σημεία, για την ακρίβεια στερείται επεξηγήσεων. Αυτά, όμως, είναι και τα όρια των άρθρων στις εφημερίδες. Εμείς θα προσπαθήσουμε παρακάτω να διατυπώσουμε κάποιες παρατηρήσεις πάνω σε σημεία του κειμένου που αξίζουν περισσότερης εμβάθυνσης. Άλλα κείμενα του Καστοριάδη, συναφή με το ζήτημα, είναι: το «*Σκέψεις Πάνω στο Ρατσισμό*» (Θρυμματισμένος Κόσμος – Μάρτης 1987), το «*Η Αποσάθρωση της Δύσης*» (Άνοδος της Ασημαντότητας – Δεκέμβρης 1991), το «*Τρίτος Κόσμος, Τριτοκοσμισμός και Δημοκρατία*» (Καιρός – Ιανουάριος 1985) και το βασικότατο «*Η Δύση και ο Τρίτος Κόσμος*» (Θρυμματισμένος Κόσμος – Μάρτιος 1991).

Να σημειώσουμε, επίσης, ότι οι λασπολόγοι και συκοφάντες του φιλοσόφου δε χάνουν ευκαιρία για να πουν δίχως παραπομπές και αναφορές ότι ο Κορνήλιος Καστοριάδης είχε στηρίξει τον πόλεμο στο Ιράκ το 1991. Ως δήθεν αποδείξεις αυτής της στήριξης προσκομίζονται δύο κείμενά του: το κείμενο που εμείς τώρα μεταφράζουμε και δημοσιεύουμε και, δεύτερον, την προαναφερθείσα ομιλία του από το Ηράκλειο με τον τίτλο «*Η Δύση και ο Τρίτος Κόσμος*». Δυστυχώς, τόσο φτάνει να καταλάβει το μυαλό των αντι-ιμπεριαλιστών. Όποιος δεν είναι με τον Σαντάμ πρέπει να είναι με τον Μπους. Όπως παλιότερα, όποιος δεν ήταν με την ΕΣΣΔ ήταν με τις ΗΠΑ και το δυτικό καπιταλισμό. Ο Καστοριάδης από τα μέσα του 80', διαισθανόμενος την κατάρρευση της ΕΣΣΔ, αλλάζει πλεύση και στην κριτική του. Ελάχιστα, πλέον, κείμενα θα γραφούν για το μέχρι πρότινος βασικό του θέμα κριτικής: το σοβιετισμό και το σταλινισμό. Στο πεδίο του βλέπει φανερά πως ο ισλαμικός φονταμενταλισμός κερδίζει έδαφος και απειλεί, με την έννοια ενός εναλλακτικού μοντέλου καπιταλιστικής διαχείρισης. Φυσικά, το κείμενο πλέον διατίθεται στον καθένα ελεύθερα – ο Καστοριάδης ούτε σε μια αράδα του δεν υποστηρίζει τον πόλεμο στο Ιράκ.

Ο Καστοριάδης ασκεί κριτική στις διάφορες «ανίερες» πολιτικές συμμαχίες που συγκροτούνται για να υποστηρίξουν ή να καταδικάσουν έναν πόλεμο, φανερώνοντας τα ολέθρια αποτελέσματα της ετερόνομης δράσης και ιδεολογίας τους. Έχοντας στο μυαλό του το πρόταγμα, την κοινωνική και ατομική αυτονομία[2], τοποθετείται με σιγουριά και αυστηρότητα πάνω σε επίκαιρα ζητήματα. Το να προκρίνει να μην επιλέξει ανάμεσα σε ένα αόριστο «ναι» ή «όχι στον πόλεμο» τον κατατάσσει, επιτέλους, ανάμεσα σε αυτούς τους ανθρώπους που δε βλέπουν άλλη επιτακτικότητα παρά αυτή της Αυτονομίας, πέρα από καπιταλισμούς, κράτη, θρησκείες και ιεραρχίες. Η απάντησή του (με το να επιλέγει το να μην επιλέγει τις λύσεις των ψευδο-διλλημάτων) στο σημερινό αδιέξοδο, αφενός, προκρίνει μια δράση σαφώς προσανατολισμένη στην εκ βάθρων αναδιάρθρωση της σημερινής κοινωνίας μακριά από ρεφορμιστικές (εκλογικές) λογικές κτλ. Αφετέρου, η απάντησή του μοιάζει πολύ πιο ειλικρινής και επίκαιρη από αυτές των διάφορων πολιτικάντηδων αριστερών ή υπερ-θεωρητικών που εκφράζουν ακόμη και σήμερα πχ το δικό τους «όχι στον πόλεμο» με ένα τόσο κυνικό (σχεδόν γραφειοκρατικό) τρόπο που μοιάζει να μη τους ενδιαφέρει κανένα εναλλακτικό στον καπιταλισμό πρόταγμα, παρά μόνο οι συμμαχίες τους με τους μουτζαχεντίν ή τους εναπομείναντες σταλινικούς.

Παρακάτω, διατυπώνουμε κάποια σχόλια επεξήγησης για κάποια σημεία του κειμένου του Καστοριάδη και ασκούμε σε άλλα σημεία κάποια κριτική, δεδομένης πάντα βέβαια της σημερινής κοινωνικής-ιστορικής πραγματικότητας.

Μέσα στο κείμενο ο συγγραφέας αναφέρεται ότι τίθεται υπέρ του «αυτοκαθορισμού των Παλαιστινίων». Κάτι που θα έπρεπε να τονίσουμε, σε περίπτωση που δεν είναι γνωστό, είναι ότι ο Καστοριάδης δεν εννοεί βέβαια, σε καμία περίπτωση, με τον όρο «αυτοκαθορισμό» μια «εθνική αυτοδιάθεση του λαού». Ως Παλαιστίνιους θα έπρεπε να νοήσουμε απλώς όσους διαμένουν στην περιοχή που σήμερα ονομάζεται Παλαιστίνη και ως «αυτοκαθορισμό» θα έπρεπε να νοήσουμε απλώς το «να μπορούν οι όποιοι και οι όποιες να καθορίζουν τις τύχες τους». Αυτό το τελευταίο στον Καστοριάδη δε σημαίνει να αναπτύσσεις ένα έθνος-κράτος – άλλωστε ο ίδιος ο Καστοριάδης αφιέρωσε τη ζωή του στο να μάχεται τα έθνη και τους εθνικισμούς, τους ρατσισμούς κτλ. Σημαίνει, αντίθετα, την έννοια της αυτονομίας, την έννοια της αυτό-κυβέρνησης. Ας μην ξεχνάμε ότι πριν το 91' υπήρξαν και κινήσεις από την πλευρά των Παλαιστινίων που δεν έβλεπαν θετικά ούτε τα κράτη, ούτε την ΟΑΠ, ούτε τις θρησκείες – απλώς οι περισσότεροι αυτών σήμερα είναι εξόριστοι, νεκροί ή φυλακισμένοι. Άρα υπήρξαν και τάσεις εντός της Παλαιστίνης που θα μπορούσαν να κινηθούν προς μια κατεύθυνση αυτονομίας.

Υπάρχει άλλη μια φράση του Καστοριάδη που πιθανόν να χρειάζεται ερμηνεία και, συνεπώς, τη διευκρινίζουμε για να υπάρχει καλύτερη κατανόηση. Λέγεται κάπου μέσα στο κείμενο πως η Δύση δεν άσκησε **καμιά άλλη επιρροή στον Τρίτο Κόσμο ή στην Ανατολή πέρα από την υλική**. Το πόσο σωστό είναι αυτό που λέει ο Καστοριάδης είναι φανερό, ειδικά αν δούμε κάποιες κοινωνίες **σήμερα** στην Αφρική[3]. Από κει και πέρα, υπάρχει και μια απολυτότητα στο λόγο που είναι, ακριβώς, «σχήμα λόγου». Ο συγγραφέας δεν επικαλείται καμιά αντικειμενικότητα... Προφανώς έχει υπάρξει επιρροή στην Ανατολή από κομμάτια της Δύσης, σπάνια βέβαια υπό το πρίσμα του προτάγματος της Αυτονομίας όπως αυτό διαμορφώθηκε από τη δυτική παράδοση (πχ εξαιρέσεις θα αποτελούσαν οι φεμινιστικές ή οικολογικές κινήσεις που έχουν αναπτυχθεί για σύντομο χρονικό διάστημα σε κάποιες από τις χώρες του Τρίτου Κόσμου). Από την άλλη, ό,τι καλό δημιουργήθηκε στον Τρίτο Κόσμο ή στην Ανατολή από κινήματα θα έπρεπε να είμαστε σίγουροι ότι προέκυψε λόγω της θέλησης των αυτόχθονων πληθυσμών και όχι λόγω κάποιου Λένιν ή κάποιου Μάο Τσε Τουνγκ. Αυτοί αυτοί που πέτυχαν, μεταξύ άλλων, ήταν να φτιάξουν ή να βοηθήσουν να υπάρξουν εθνικο-απελευθερωτικά κινήματα τα οποία μόνο με την Αυτονομία δεν ήταν, όπως έδειξε η Ιστορία στο Μαρόκο, στην Αλγερία και σε πολλές άλλες χώρες[4]. Όσον αφορά την έννοια του Τρίτου Κόσμου, για άλλη μια φορά θα επισημάνουμε – όπως την έχει καταγγείλει πολλάκις και ο Καστοριάδης – ότι είναι αρκετά προβληματική. Εδώ απλά θα αρκεστούμε να κάνουμε τα σχόλια που κάναμε και στην πρόσφατα εκδοθείσα μπροσούρα μας (σελ. 58): <http://www.terminal119.gr/cgi->

[bin/load.cgi?brossure_tristero.zip](#) . Πρόκειται για έναν όρο της κυρίαρχης γεωπολιτικής. Ωστόσο, θα τον ενσωματώσουμε στο μέτρο που θα κάνουμε μια διάκριση ανάμεσα στο πως κοινωνικοποιήθηκε η Δύση και πως η υποσαχάρια Αφρική και σημεία της Ασίας (κοινωνικοποίηση και με βάση την παράδοση της Αυτονομίας και όχι). Με αυτή την έννοια, γίνεται σαφές ότι η Λατινική Αμερική σε καμία περίπτωση δεν κατατάσσεται στον 3^ο κόσμο καθώς οι χώρες της βρίσκονταν εξαρχής σε ένα συνεχή διάλογο με τα ευρω-αμερικάνικα κινήματα.

Το ζήτημα ότι **«οι ΗΠΑ θέλουν να επιβάλουν την τάξη τους»**, αν διαβάσουμε άλλα κείμενα του Καστοριάδη, θα καταλάβουμε ότι αφορά την επιβολή του δυτικού καπιταλιστικού φαντασιακού[5]. Η τάξη (order) στην οποία αναφέρεται ο συγγραφέας, ουδεμία σχέση έχει βέβαια με τη λεγόμενη «Νέα Τάξη Πραγμάτων» που βερμπαλίζουν οι διάφοροι αριστεροί αντι-ιμπεριαλιστές είτε γιατί τους ενοχλεί η παγκοσμιοποίηση, είτε οι ΗΠΑ συγκεκριμένα, είτε απλώς η νέο-φιλελεύθερη τάση του κεφαλαίου.

Αργότερα, ο συγγραφέας μοιάζει να λέει – όταν σχολιάζει τις δημοσκοπήσεις της Γαλλίας – ότι **«δεν είναι κάθε πόλεμος καταδικαστέος»**. Αυτό το σημείο, βέβαια, εξηγείται από τον ίδιο με τα εξής «αν ήταν έτσι, οι Γάλλοι δε θα είχαν κάνει τη Γαλλική Επανάσταση», άρα στην έννοια του πολέμου εδώ εννοεί και τους εμφύλιους βέβαια πολέμους, καθώς και τους πολέμους που ακολουθούσαν το ξέσπασμα μιας επανάστασης, πχ στη Ρωσία ή στην Ισπανία ή στην Ουγγαρία... Εδώ καταλαβαίνουμε ότι υπονοεί πως πρέπει να τασσόμαστε με την πλευρά, όποτε η βία είναι αναπόφευκτη, αυτού που έχει δίκιο και όχι αναγκαστικά με την πλευρά αυτών που αμύνονται σε έναν πόλεμο, γιατί τότε αυτόματα θα καταδικάζαμε τους επιτιθέμενους Γάλλους επαναστατημένους, τους Ισπανούς επαναστατημένους το 36' που με σαρωτική επίθεση κατέβασαν το μηχανισμό του Φράνκο μέχρι τη Νότια Ισπανία, τους Ούγγρους επαναστατημένους το 56' που «νίκησαν» τον ουγγρικό στρατό (στο μέτρο που ο τελευταίος δεν παραδόθηκε αμαχητί) κτλ. Ο Καστοριάδης, πιστεύουμε, καταδικάζει άμεσα το δήθεν ανθρωπιστικό «ενάντια σε κάθε πόλεμο επειδή είναι πόλεμος». Εξάλλου, αυτό είναι ούτως ή άλλως υποκρισία τη στιγμή που ο ίδιος ο πόλεμος αποτελεί, απλώς, τη συμπύκνωση της δομικής βίας του καπιταλισμού. Δεν υπάρχει καμία διαμαρτυρία πάνω σε όλη αυτή την καθημερινή βία, παρά μόνο αν συμπυκνωθεί σε ένα πολεμικό γεγονός. Πάντως, πιστεύουμε ότι πρόκειται για ένα από τα κομβικά σημεία του κειμένου γιατί εκφράζει πολύ έντονα και την αγωνία του Καστοριάδη για μια διακριτή και βαθιά αυτόνομη θέση απέναντι σε έναν πόλεμο, έναν πόλεμο που δεν τον διεξάγουμε εμείς για να ελευθερωθούμε από ένα βάρβαρο καθεστώς και στον οποίο πρέπει να λέμε ούτε «ναι», ούτε «όχι» στον πόλεμο αλλά «επιλέγω να μην επιλέξω»...μπροστά σε τερατώδη ερωτήματα που θέτουν άλλοι για μένα. Αυτή η επιλογή δε σημαίνει ούτε μια σχετικιστική θέση ούτε ότι «σταυρώνουμε τα χέρια» ενώπιον ενός πολέμου. Τοποθετούμαστε και παίρνουμε μια σαφή θέση μέσα σε ένα κλίμα που όλοι και όλες κοιτάνε να σφαχτούν εν ονόματι του Σαντάμ ή του Μπους.

Η αναφορά του Καστοριάδη, λίγο αργότερα στο κείμενο, περί **«υπό διεθνή εποπτεία εκλογών»** αφορά το ζήτημα που όλο και περισσότερο ετίθετο εκείνη την εποχή: για το αν η ΟΑΠ ήταν αρκετά αντιπροσωπευτική (και, όπως φαίνεται και από το κείμενο, ο Καστοριάδης δεν είναι υπέρ της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας). Η ανεπίσημη πρόταση του, ας πούμε, δυτικού μπλοκ ήταν να υπάρξουν τέτοιου είδους εκλογές στην Παλαιστίνη, πράγμα που η (εν πολλοίς, μη αναγνωρισμένη) ΟΑΠ δε δεχόταν. Η αναφορά, βέβαια, αυτή φαίνεται σε κάποιους από μας να δείχνει και μια ατολμία του ίδιου του Καστοριάδη να αναφερθεί με πιο κριτική διάθεση στο συγκεκριμένο αυτό μέτρο (τις υπό διεθνή εποπτεία εκλογές).

Μια κριτική ματιά, τέλος, θα έπρεπε να ρίξουμε στο πως ο Καστοριάδης είδε και σύγκρινε τους εθνικισμούς της εποχής του. Μιλάμε για τις ισότιμες αναφορές του στον **«θρησκευτικής έμπνευσης εθνικισμό των ισραηλινών»** καθώς και σε αυτόν των ισλαμιστών, στην πρόβλεψή του για το ότι **«το Ισραήλ δεν πρόκειται ποτέ να παραχωρήσει εδάφη»** καθώς και στην αναφορά του σε αυτούς του Ισραήλ που θέλουν να δουν **«ένα μεγαλύτερο Ισραήλ»**. Δεδομένου του κοινωνικού-ιστορικού πλαισίου που

έγραψε ο Καστοριάδης, θα έπρεπε να εξετάσουμε βέβαια πως ο ίδιος δεν είδε την 11^η/9^{ου} αλλά και το τι σημαίνει «ριζοσπαστικός ισλαμισμός»[6], δεν είδε τη Χαμάς (άλλωστε πριν από 3 χρόνια, το 88', μόλις είχε δημιουργηθεί), ούτε την Αλ Κάιντα (που δεν υπήρχε) κτλ. Εμείς, από την άλλη, που έχουμε δει όλα αυτά, όπως και πολλά άλλα (πχ τι γίνεται σήμερα με τα σκίτσα για τον Μωάμεθ), μπορούμε να καταλάβουμε την απείρως μεγαλύτερη σημασία σήμερα του αραβικού-ισλαμικού εθνικισμού από αυτόν των Ισραηλινών. Ευτυχώς ή δυστυχώς, δεν υπάρχουν και πολλά στοιχεία που να δείχνουν ότι το Ισραήλ θέλει να γίνει «ένα μεγαλύτερο Ισραήλ» και μάλιστα οι πιο δεξιοί ηγέτες του Ισραήλ – υπό τις πιέσεις μιας μεγάλης μερίδας του πληθυσμού – έφτασαν να κάνουν τις μεγαλύτερες υποχωρήσεις. Να επισημάνουμε και την αποχώρηση των 8,000 εποίκων από τη Γάζα, το άνοιγμα των εμπορικών συνόρων της Παλαιστίνης για τους Αιγύπτιους που έγινε παράλληλα με πρωτοβουλία των Ισραηλινών καθώς και τις διαδικασίες που είχαν ξεκινήσει – πριν πάθει ο Σαρόν το εγκεφαλικό – για εξομάλυνση των σχέσεων με το Πακιστάν, το Κουβέιτ και την Αίγυπτο[7]. Από την άλλη, οι σκληροπυρηνικές οργανώσεις και κράτη παρέμειναν σε ακραίες θέσεις, πράγμα που σημαίνει ότι ο ισλαμικός εθνικισμός καλά κρατεί. Αυτό – το ξαναλέμε – δε δείχνει ότι δεν υπάρχει ισραηλινός εθνικισμός. Υπάρχει, μα δεν υπάρχει κανένα στοιχείο που να δείχνει ότι αυτός ο εθνικισμός έχει κάποια εξουσία στο Ισραήλ ή, ακόμη σημαντικότερο, στον κόσμο ολόκληρο. Αντιθέτως, κάποιοι έποικοι και Ισραηλινοί που φώναζαν συνθήματα του στιλ «Εβραίος δε διώχνει Εβραίο» όταν επρόκειτο για την εκκένωση κάποιων οικισμών στη Γάζα, χτυπήθηκαν με τον πιο άγριο τρόπο από τα Ισραηλινά ΜΑΤ και την IDF (στρατός) – πράγμα το οποίο δείχνει ότι στο Ισραήλ υπάρχει μια αστική δημοκρατία με τα όλα της (κάτι που αρέσκονται να αποσιωπούν οι αριστεροί). Στην περίπτωση, όμως, της Συρίας όταν οι διαδηλωτές πήγαιναν να κάψουν την πρεσβεία της Αυστρίας και της Δανίας λόγω των σκίτσων (!!!) καμιά αστυνομία δεν πήγε να εμποδίσει τους διαδηλωτές. Τα πιο πολλά ισλαμικά κράτη φαίνεται είναι σχεδόν εκτός ελέγχου[8]. Το ίδιο ισχύει με την Παλαιστίνη όπου οι «επαναστάτες» στρατιώτες της ίδιας της... κυβέρνησης της Χαμάς συμμετείχαν στις διαδηλώσεις για τα σκίτσα, φωνάζοντας συνθήματα όπως «Έξω οι ξένοι», απάγοντας Ευρωπαίους δημοσιογράφους κτλ.

Βέβαια, μας φαίνεται ότι ούτε στην εποχή του Καστοριάδη θα ήταν πολύ λογικό κάποιος να βάλει δίπλα-δίπλα τον ισραηλινό με τον αραβικό-ισλαμικό εθνικισμό καθώς το Ισραήλ έχει 10 εκατομμύρια κατοίκους (γύρω στα 15,000,000 Εβραίοι βρίσκονται στη Διασπορά) ενώ όλα τα ισλαμικά ή φιλο-ισλαμικά κράτη έχουν 1,3 δισεκατομμύρια πιστούς σε μια σειρά από 20 χώρες, από τις οποίες η πλειοψηφία έχει για επίσημη θρόνο θρησκεία το Ισλάμ.

Αυτό που λέμε, από την άλλη σε ένα πιο γενικό πλαίσιο, είναι ότι δεν μπορούμε από έναν ιδεαλισμό και μόνον να λέμε ότι κάθε εθνικισμός είναι ίδιος ή γενικά να κάνουμε τέτοιες γενικεύσεις για κοινωνικά φαινόμενα. Το επιχείρημα πχ ότι η Ελλάδα συμμετείχε στον πόλεμο (μέσω εταιριών, κράτους και στρατού) δε σημαίνει ότι ο ελληνικός καπιταλισμός είναι ισάξιος του αμερικάνικου. Το σωστό σύνθημα «να χτυπήσουμε πρώτα το δικό μας κράτος» δεν απορρέει, πιστεύουμε, από μια βούληση για εξίσωση της δύναμης όλων των κρατών και των εθνικισμών – εξίσωση που να αποδεικνύεται εκτός πραγματικότητας. Απλώς, στηρίζεται πάνω σε μια αυθεντική, αναρχική διεθνιστική θέση που λέει πως στο κάθε κράτος η επίθεση γίνεται από τους ανθρώπους που ζουν εντός του κράτους. Ναι, μεν δεν ασχολούμαστε με την Real Politik, όμως δεν μπορούμε να αγνοούμε τι συμβαίνει πραγματικά. Κάποιες χώρες έχουν δυνατούς στρατούς, κάποιες όχι, κάποιες χώρες βρίσκονται σε ένα διαρκές warfare και αυτό όχι με δική τους απαραίτητα ευθύνη, κάποιες άλλες όχι κτλ.

[1] Έκφραση της εποχής, από την αμερικάνικη πλευρά η οποία ισχυριζόταν ότι τα στρατεύματά της θα πετύχουν μια στιγμιαία νίκη χωρίς νεκρούς. Λογοπαίγνιο με το στιγμιαίο καφέ της Nescafe.

[2] Δύσκολα θα μπορούσε κανείς να βρει κείμενο του Καστοριάδη που να μη μιλά με προταγματικούς όρους. Έτσι κι εδώ, δε λείπει η κριτική ούτε ως προς το Κράτος, τις εκλογές και το Έθνος, ούτε ως προς τους εθνικισμούς και τους θρησκευτικούς φονταμενταλισμούς. Όλες αυτές οι νύξεις του πολιτικού στοχαστή, που βρίσκονται διάσπαρτες μέσα στο άρθρο του τείνουν και πάλι προς τη θεμελίωση μιας έννοιας της «αυτονομίας» καθώς προπαγανδίζουν μια κοινωνία απαλλαγμένη από διαμεσολαβητικούς θεσμούς και ετερόνομες δοξασίες, μια κοινωνία που θα στηρίζεται στις δικές της βουλές.

[3] Μια σειρά από παράγοντες θέτουν την Αφρική (κυρίως κεντρική και νότια) χωρίς επιφυλάξεις στους μπροστάρηδες του Τρίτου Κόσμου (χαμηλό όριο θνησιμότητας, αναλφαβητισμός, χαμηλό βιοτικό επίπεδο, ελάχιστο κατά κεφαλήν ΑΕΠ, δεσμοί αίματος στις κοινωνίες, έλλειψη ενημέρωσης σε σχέση με βασικές ασθένειες κτλ)

[4] Όλες αυτές, εξάλλου, οι προσπάθειες έπρεπε να έχουν φιλο-αμερικάνικο ή φιλο-ρωσικό πρόσημο για να επιβιώσουν και να καταδυναστεύσουν με τη σειρά τους, κατ' εικόνα και καθ' ομοίωση των Μεγάλων Δυνάμεων.

[5] Το καπιταλιστικό φαντασιακό για τον Καστοριάδη είναι το πρότυπο του καταναλωτισμού και του ατομικισμού, επιπλέον η αποδοχή των κορυφαίων σημασιών του συστήματος: της ανάπτυξης, της προόδου, της ορθολογικότητας και, τέλος, η μετάλλαξη σε έναν ανθρωπολογικό τύπο συνολικά που αποδέχεται να ζήσει μέσα σε ένα καπιταλιστικό περιβάλλον.

[6] Τι εννοούμε με την έννοια «ριζοσπαστικός ισλαμισμός»; Ο Olivier Carre έβλεπε ότι τα δύο κυρίαρχα χαρακτηριστικά του πολιτικού Ισλάμ στο ξέσπασμα της δεκαετίας του 70' ήταν μια «επιστροφή στις ρίζες» και ο «εξτρεμισμός». Η φονταμενταλιστική πολιτική τάση αυτού του είδους ισλαμισμού προωθεί μια παράδοση όλων των κοινωνιών στα ιερά έγγραφα και, βασικά, στο Κοράνι (τουλάχιστον, όπως το ερμηνεύει ο καθένας). Εντός της τάσης αυτής διακρίνονται τόσο μεταρρυθμιστές, που θέλουν απλώς έναν εξισλαμισμό των ηθών, όσο και ριζοσπάστες, που επιθυμούν την κατάληψη της κρατικής εξουσίας. Επιπλέον διαιρέσεις μπορούν να υπάρχουν ανάλογα με το τοπικό θρησκευτικό δόγμα που κυριαρχεί (πχ σουνίτες ή σίιτες). Ωστόσο, ο ριζοσπαστικός ισλαμισμός είναι απλώς θρησκευτικής έμπνευσης από την άποψη πως μπορεί να εκμεταλλευτεί κάθε θρησκευτική συνείδηση στο Ισλάμ. Αποτελεί, κατά τα άλλα, ένα κυρίαρχο πολιτικό ρεύμα, το οποίο θα έπρεπε να διακρίνουμε τόσο από τον παναραβισμό όσο και από τους κατά τόπους εθνικισμούς. Ξεπερνά τους εθνικισμούς στο μέτρο που είναι «διεθνιστικός». Ξεπερνά τον παναραβισμό στο μέτρο που χρησιμοποιεί πιο ριζοσπαστικά μέσα και έχει ως βάση του την οικουμενική θρησκεία. Οι πηγές του ριζοσπαστικού ισλαμισμού θα έπρεπε να αναζητηθούν στα γραπτά του Hassan al-Banna: «Μόνο το έθνος εκείνο που θα μπορέσει να τελειοποιήσει τη βιομηχανία του θανάτου και στο οποίο θα ξέρει κανείς πως μπορεί να πεθάνει ένδοξα, ας έχει από το Θεό μια ζωή γεμάτη περηφάνια και μια αιώνια χάρη» (1938) όσο και στη συνεργασία του Μουφτή της Παλαιστίνης με τους Ναζί. Η Αδελφότητα των Μουσουλμάνων (Muslim Brotherhood) είναι η οργάνωση-μητέρα όλων των οργανώσεων, της ισλαμικής Τζιχάντ, της Χαμάς, της Τζαμάα αλ-Ισλαμίγια, των Ταξιαρχιών του Αλ-Ακτσά κλπ. Αντίστοιχης ιδεολογίας, αλλά με διαφορετικό τρόπο οργάνωσης, είναι και η περιβόητη Αλ-Κάιντα. Η Αδελφότητα των Μουσουλμάνων που το 1936 είχε 800 μέλη, το 1938 έφτασε τους 200,000 οπαδούς. Πλέον ελέγχει το 15% του αιγυπτιακού κοινοβουλίου. Ζήτημα αιχμής για το ριζοσπαστικό ισλαμισμό αποτέλεσε ανέκαθεν το παλαιστινιακό ζήτημα βάσει του οποίου συσπείρωσε τις περισσότερες κυβερνήσεις των ισλαμικών κρατών. Από το 1988 που δημιουργήθηκε η Χαμάς, η Μουσουλμανική Αδελφότητα διαδίδει τις ιδέες της πλέον πιο άμεσα και στην Παλαιστίνη. Είναι φυσικό ότι ανάμεσα σε όλες αυτές τις οργανώσεις ξεσπούν κατά καιρούς κόντρες όσον αφορά τις θέσεις εξουσίας [πχ πριν τις παλαιστινιακές εκλογές του 2006 ήταν έκδηλη μια κόντρα μεταξύ της Χαμάς και της Χεζμπολάχ (το Κόμμα του Θεού) που αντλεί σε οικονομικό και θρησκευτικό επίπεδο από το κράτος του Ιράν]. Μέσα του αγώνα όλων τους, όμως, είναι η Σαρία (ισλαμικός νόμος) και η Τζιχάντ (ιερός πόλεμος, βίαιη τρομοκρατία) και σκοπός τους είναι η Ούμα (η κοινότητα των πιστών υπό ένα παγκόσμιο ισλαμικό Κράτος). Συστατικό στοιχείο της προπαγάνδας τους αποτελεί η εσκεμμένη θυματοποίησή τους (ότι δήθεν οι Άραβες και οι ισλαμιστές είναι οι αποδιοπομπαίοι τράγοι της Ιστορίας), κάτι που καταφέρνουν συν τις άλλους με την τόνωση της τάσης των αναθεωρητών/ αρνητών του Ολοκαυτώματος. Σε αυτή την προσπάθεια θυματοποίησης συμβάλλουν κατά πολύ βέβαια και οι δυτικοί Αριστεροί με την (αντισιωνιστική και αντιαμερικάνικη) αντι-ιμπεριαλιστική τους ρητορεία. Ο ακραϊνής αντισιωνισμός του ριζοσπαστικού ισλαμισμού, που πάντοτε έχει το χαρακτήρα εξόντωσης όλων των Εβραίων, καθώς και ο αντιαμερικανισμός του διατυπώνεται σε όλα τα κείμενα των οργανώσεων αυτών. Αυτός είναι ο λόγος που και κάποιοι έχουν αποδώσει σε αυτό το πολιτικό ρεύμα την έννοια του «ισλαμο-φασισμού» (Islamofascism).

[7] Ως άνθρωποι που παλεύουμε για την Αυτονομία προσβλέπουμε βραχυπρόθεσμα, πέρα από το μακροπρόθεσμο στόχο μιας άμεσης συνομοσπονδιακής δημοκρατίας στην περιοχή, και στη διαδικασία της ειρήνης που είναι, βέβαια, θετική από την άποψη πως θα σταματήσει το

αιματοκύλισμα. Δεν είναι η καπιταλιστική κοινωνική «ειρήνη» που μας βρίσκει σύμφωνους αλλά τουλάχιστον το σταμάτημα των τυφλών χτυπημάτων συλλογικής ευθύνης κτλ. Οι πρωτοβουλίες και η διάθεση αρκετών διαδηλώσεων στο Ισραήλ ήταν αυτές που οδήγησαν την κατάσταση προς τις παραχωρήσεις (υπήρξαν φυσικά και ογκώδεις διαδηλώσεις περί του αντιθέτου). Αυτό είναι που εμείς ερμηνεύουμε από μια θετική σκοπιά. Έντονο προβληματισμό, ωστόσο, αναπτύσσουμε όταν βλέπουμε τους εγχώριους αντι-ιμπεριαλιστές να ταυτίζονται με τη χαοτική γραμμή της Ελευθεροτυπίας που πίσω από την υποχώρηση των 8,000 εποίκων θέλησε να δει και πάλι να εξυπηρετούνται τα συμφέροντα «του σιωνιστικού κράτους». Δηλαδή, μένουν οι έποικοι στη Γάζα – φταίει το Ισραήλ, φεύγουν οι έποικοι από τη Γάζα – φταίει το Ισραήλ. Είναι ενδεικτικό ότι αυτή τη στάση δεν την υιοθέτησαν ούτε κάποιες ισλαμικές κυβερνήσεις, παρόλο που η Χαμάς χτυπιόταν να αποδείξει πως μέσω της δικής της «αντίστασης» κατάφεραν να «διώξουν» τους εποίκους. Όμως, είναι απορίας άξιο το πώς αρκετοί και αρκετές ακολουθούν τη γραμμή της Ελευθεροτυπίας η οποία, βέβαια, αρκείται και προπαγανδίζει μια ερμηνεία της Ιστορίας «από τα πάνω», που ρυθμίζεται από αποφάσεις κυβερνήσεων, κρατών και μυστικών υπηρεσιών. Η αποψη μας, αντίθετα, είναι ότι η Ιστορία αποτελεί μια ανοιχτή Δημιουργία, δημιουργία που διαθέτει τους δαιδαλώδεις πυρήνες της στις «από τα κάτω» κινήσεις που λαμβάνουν χώρα στην πραγματικότητα.

[8] Και λέμε ότι τα ισλαμικά κράτη «φαίνεται» να είναι σχεδόν εκτός ελέγχου καθώς αυτό το «ανεξέλεγκτο» των μαζών τους είναι που επικαλούνται και τα ίδια ως ένα ανώτατης αξίας διπλωματικό χαρτί. Όποτε θέλουν να προσφύγουν σε διαπραγματεύσεις, τραβάνε τα λουριά των παπάδων τους και των λοιπών φονταμενταλιστών. Όποτε θέλουν να αποφύγουν μια δέσμευση, από την άλλη, επικαλούνται τις υποτίθεται δίχως έλεγχο μάζες τους, οξύνοντας έτσι και χρησιμοποιώντας υπέρ τους και το στερεότυπο του «τρελαμένου ισλαμιστή».